

УДК 332.3

Ольга ДОРОШ,
кандидат економічних наук,
Національний університет
біоресурсів і
природокористування
України

Еколого-економічне спрямування ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ сільськогосподарського землекористування

Постановка проблеми

Останнім часом у світі загострюється боротьба за ринки земель сільськогосподарського призначення. Такими ринками є країни, що розвиваються. Зовнішні інвестори запекло конкурують, прагнучи залишити за собою право на використання сільськогосподарських земель для виробництва продовольства в майбутньому. Згідно з оцінками загальна площа земель, права на які з середини першого десятиліття XXI ст. були передані іноземним інвесторам, вже майже досягла площі Західної Європи. Остання хвиля «земельної лихоманки» була викликана продовольчою кризою 2007-2008 років, проте в довгостроковій перспективі рушійні сили попиту на земельні ресурси включають збільшення чисельності населення, обсягів споживання товарів й послуг, а також ринковий попит на продовольство, біопаливо, сировину та деревину (Anseeuw et al., 2012).

Проведеними дослідженнями відповідно до опублікованої інформації встановлено, що загальний обсяг земель, які стали об'єктом схвалених або обговорюваних угод такого роду, досягає 203 млн га. З цих площ 134 млн га

Проведено аналіз зростаючого споживання природних ресурсів людиною та його впливу на самовідтворення біорозмаїття. Обґрунтовано переваги еколого-ландшафтного землеустрою в системі територіального планування сільськогосподарського землекористування порівняно із традиційними методами організації території.

розташовані на території Африки, 43 — Азії та 19 млн га — Латинської Америки. У сукупності ці дані свідчать про безпрецедентний розмах «земельної лихоманки» останнього десятиріччя (Anseeuw et al., 2012).

Нинішні інвестори у багатьох випадках прагнуть отримати найкращі землі. При цьому небагате сільське населення часто втрачає земельні й водні ресурси, якими користується на основі традиційних прав. Є численні приклади зменшення земельної ресурсної бази сільських громадян завдяки обмеженню доступу до лугов, лісів, боліт та водних джерел, які використовувалися як громадські землі. Внаслідок цього найбідніші верстви населення несуть непро-

Ключові слова: ринок земель, природні екосистеми, біорозмаїття, еколого-ландшафтне обґрунтування, окультурення ґрунтів, бездефіцитний баланс гумусу

порційно великі втрати, отримуючи лише незначні особисті вигоди. Причиною цього є, головним чином, неадекватне місцеве управління земельними ресурсами. Крім того, вищезгадана «земельна лихоманка» призводить до масштабної трансформації природних екосистем, що супроводжується втратою екосистемних послуг та біорозмаїття (Anseeuw et al., 2012).

Зростання споживання природних ресурсів людиною спричиняє величезне навантаження на довкілля, а тому не гарантує безперервного забезпечення екосистемних послуг, що, в свою чергу, не тільки створює додаткові ризики для біорозмаїття, а й загрожує майбутній безпеці, здоров'ю та добробуту людства.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій

Вагомий внесок у розвиток науково-методологічних засад формування еколого-економічних підходів щодо організації раціонального використання земель сільськогосподарського призначення зробили такі науковці, як Д.І. Бабміндра, Д.С. Добряк, Й.М. Дорош, О.П. Канаш, Л.Я. Новаковський, В.М. Трегобчук, А.М. Третяк, М.М. Федоров, М.А. Хвесик та ін. Водночас методологія та методика еколого-економічного обґрунтування раціонального використання земель сільськогосподарського призначення на засадах прогнозів та планів перспективного еколого-економічного розвитку територій сільськогосподарських підприємств у сучасних економічних умовах залишаються значною мірою дискусійними.

МЕТА СТАТТІ — викласти методологічні засади та запропонувати методику формування організації території землекористування сільськогосподарського підприємства на засадах еколого-ландшафтного землеустрою.

Виклад основного матеріалу

Землеустрій як система різноманітних (екологічних, соціальних, економічних й інших) заходів вирішує проблеми раціоналізації землекористування щодо рівнів адміністративно-територіального поділу конкретним умовам господарської організації виробництва й природокористування. У землевпорядній літературі й практиці до раціонального прийнято відносити таке землекористування, що найповніше враховує властивості та особливості ландшафту, господарську придатність території, орієнтовано на задоволення інтересів суспільства, забезпечує високу ефективність виробничої й іншої діяльності, сприяє охороні й відтворенню продуктивних та інших корисних якостей землі. Еколого-економічна спрямованість землеустрою очевидна. Для розвитку ефективної ринково орієнтованої системи землекористування сьогодні повинна мати пріоритет еколого-ландшафтна складова змісту землеустрою. Первинний стан землі можна розглядати у вигляді природної субстанції, вторинний — засобу виробництва або нерухомого майна. Недооцінка екологічного змісту землеустрою продовжує залишатися досить істотною, його призначення не можна обмежувати рамками реалізації земельної політики, припинюючи роль землеустрою у вирішенні корінного завдання землекористування — підвищення стійкості ландшафту, продуктивності й родючості земель, подолання продовольчого дефіциту.

За час земельної реформи в Україні в сфері аграрного виробництва серед якісних змін відбулася трансформація основних форм господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників. Так, колишні КСП перетворилися в агроформування різних організаційно-правових форм господа-

рування. На засадах власності на землю та оренди землі сформувалися акціонерні господарські товариства, приватні (приватно-орендні) підприємства, сільськогосподарські кооперативи, фермерські господарства тощо. І вже останніми роками в нашій державі започатковано утворення нової організаційно-правової структури — агрохолдингів. Ці формування, як правило, є чисто бізнесовими проектами, а підтримка і розвиток сільської інфраструктури, проведення необхідних природоохоронних заходів не є їхніми функціями. Площі землекористувань таких форм господарської діяльності становлять від 30 до 330 тис га. Нині в їхньому обробітку знаходиться щонайменше 35 % орних земель України. Крім того, спостерігається тенденція до збільшення орендованої ними території.

Господарська діяльність агрохолдингів має як позитивні, так і негативні сторони. Позитивним є підвищення загальної ефективності сільськогосподарського виробництва. Великі масштаби виробництва дозволяють застосовувати сучасну високопродуктивну техніку й новітні технології і завдяки їм істотно підвищувати продуктивність ресурсів, знижуючи при цьому витрати на одиницю продукції.

Разом з тим, концентрація земель агрохолдингами шляхом витіснення з ринку оренди землі певної кількості невеликих та менш потужних аграрних підприємств, в тому числі і фермерських, призводить до припинення існування сільськогосподарських підприємств як юридичних осіб та створює нову соціально-економічну ситуацію на селі, яка характеризується:

- втратою для певної кількості сільських мешканців роботи;
- ненадходженням до місцевих бюджетів податкових та інших платежів від агропідприємств, що припинили своє існування;
- відсутністю фінансування для створення та підтримки сільської інфраструктури.

Господарську діяльність агрохолдингів забезпечують як власні, так і залучені фінансові ресурси компаній-засновників. Крім того, у багатьох випадках такими формуваннями використовується іноземний капітал у вигляді інвестицій. Тому значна концентрація сільськогосподарських угідь у їхньому розпорядженні може поставити Україну поряд з країнами Африки, Азії та Латинської Америки, де основні площі сільськогосподарських угідь орендують іноземні інвестори.

Сучасна система сільського розселення та його потенціал в Україні є досить неоднорідними. Тому при формуванні органами державної влади аграрної політики щодо просторового розміщення сільськогосподарських землекористувань необхідно враховувати регіональні особливості держави. Для окремого регіону чи природно-сільськогосподарської зони можуть створюватися свої науково-обґрунтовані форми господарювання з оптимальними розмірами землекористувань. Не виключається існування також і агрохолдингів. Але при цьому мета кожного з таких формувань повинна бути спрямована на сталий розвиток сільських територій, який задовольняє потреби теперішнього часу, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь забезпечувати свої власні потреби.

Виклики, що ставить світова економіка для забезпечення людства необхідною кількістю продовольства, і разом з тим перехід України до ринкових відносин та вступ її до СОТ спонукають нашу державу рухатися в напрямку виробництва сільськогосподарської продукції, а для цього — ефективно розпоряджатися виробничими, кадровими і фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств, кваліфіковано оцінювати кон'юнктуру ринку й запобігати можливим негативним чинникам навколишнього середовища. Розуміння цих проблем,

правильна маркетингова стратегія, ефективне використання всього ресурсного і технологічного потенціалу аграрних підприємств можуть принести позитивні результати.

У теоретичному відношенні питання еколого-ландшафтного обґрунтування організації території сільськогосподарських підприємств розроблені більш глибоко стосовно практичного застосування результатів наукових досліджень. Від загальних пропозицій еколого-ландшафтного характеру здійснюється перехід до ретельного врахування вимог рослин щодо середовища їхнього зростання. Великі надії при цьому покладаються на удосконалення теоретичних основ територіального планування землекористування.

Постановка досліджень з еколого-ландшафтного обґрунтування землеустрою не означає, що діюча ієрархічна структура організації території не враховує екологічних властивостей землі. Вона формувалася протягом тривалого періоду і неминуче змушена була орієнтуватися (свідомо чи стихійно) на різну якість ландшафту, зональні і місцеві умови, придатність землі. У таблиці 1 наведені фактори, що мають вплив на структурну диференціацію земельних ресурсів.

Категорії земель визначаються на основі схем та проектів територіального землеустрою при надійному еколого-ландшафтному обґрунтуванні, що вказує на галузеву придатність земель. При внутрішньогосподарському землеустрої поширені у використанні агроландшафтні показники, які визначають насамперед склад й співвідношення угідь та сівозмін у сільськогосподарських підприємствах. При землевпорядкуванні території сівозмін, полів і робочих ділянок на основі внутрішньогосподарських і робочих проектів пріоритет надається агроекологічним характеристикам, що необхідні для врахування придатності земель під окремі види сільсько-

господарських культур. Переваги еколого-ландшафтного землеустрою порівняно із звичайними методами землеустрою території полягають у кращій відповідності організації території вимогам розвитку економіки і природокористування, до яких відносяться єдність, цілісність, комплексність задач та заходів щодо організації використання й охорони земель, забезпечення узгодженості інтересів через балансіві відносини природних і економічних ресурсів, довгострокове збереження системоутворюючих елементів територіального устрою, багатоваріантність моделей, конструкцій й проектних рішень тощо.

Розходження в екологічній якості реалізуються при визначенні параметрів системи сільськогосподарського землекористування, форм власності на землю та господарювання, спеціалізації й розмірів території і виробництва, складу угідь та посівів, типів, видів, кількості й розміщення сівозмін, тобто при формуванні агроєкосистем різного призначення. Таким чином, створюється територіально-виробнича інфраструктура для самодостатнього функціонування суб'єкта, який господарює в обраному напрямі діяльності, ефективної організації землеробства, раціонального природокористування. Врахування екологічних показників забезпечує збереження землекористування, виробництва, трудових й інших ресурсів.

Результати досліджень науково-дослідних установ Національної академії аграрних наук України показують, що науково-обґрунтована сівозмінна є основою землеробства, запорукою його стабільності, оскільки істотно впливає на водний, поживний, біологічний режими ґрунту, швидкість детоксикації шкідливих речовин, які надходять у ґрунт у процесі сільськогосподарського виробництва. Разом з тим, сівозміни здатні допомагати не лише виростити

Таблиця 1

РОЗПОДІЛ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ Й ЕЛЕМЕНТИ ЗА ОЗНАКОЮ ГАЛУЗЕВОЇ ПРИДАТНОСТІ [4]

Структурні частини та елементи земельних ресурсів	Екологічні критерії їх формування	Вид проекту
1	2	3
Категорії земель (сільсько-господарського призначення, промисловості, транспорту, лісного та водного фондів тощо)	Галузева придатність	Проект (територіального) землеустрою щодо впорядкування земель-володінь та землекористувань на території ради
Агроландшафти, поєднання угідь (рілля, сінокоси, пасовища, ліси тощо) та сівозмін	Внутрішньогалузева придатність	Проект (внутрішньогосподарського) землеустрою щодо еколого-економічного обґрунтування сівозмін
Агроекосистеми, поєднання сівозмін, полів й робочих ділянок	Видова придатність	Робочий проект поліпшення угідь або організації використання та охорони земель

Таблиця 2

ХАРАКТЕРИСТИКА СІВОЗМІН І ПОЗАСІВОЗМІННИХ ДІЛЯНОК ПСП «ГЕЙСИСЬКЕ»

Назва сівозміни	Кількість полів	Площа сівозміни, га	Шифр поля	Середній розмір поля, га
Польова	9	1618,2	I	179,8
Кормова	4	197,9	IV	49,5
Запільні ділянки	2	40,7	1	—
Разом		1856,8	x	x

хороший урожай, а й забезпечити охорону довкілля, зберегти й підвищити природну родючість ґрунтів. Державним підприємством «Київський інститут землеустрою» за методичним супроводом кафедри управління земельними ресурсами Національного університету біоресурсів і природокористування України розроблено Проект землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь землекористування ПСП «Гейсиське» в межах Гейсиської сільської ради Ставищенського району Київської області.

Основою Проекту землеустрою стали еколого-ландшафтний й еколого-економічний підходи з метою організації сільськогосподарського виробництва і впорядкування сільськогосподарських угідь. Проектом визначені необхідні заходи з підвищення про-

дуктивності й охорони земель, стабілізації агроландшафтів, оптимізації угідь і консервації деградованих земель та напрямків їх подальшого використання. Також розроблені пропозиції щодо створення найсприятливіших організаційно-територіальних умов для ведення сільськогосподарського виробництва з урахуванням придатності ґрунтів орних земель для вирощування основних сільськогосподарських культур, визначені типи і види сівозмін з урахуванням спеціалізації сільськогосподарського виробництва, складено схеми чергування сільськогосподарських культур у сівозміні, запроєктовано поля сівозмін; визначені охоронні зони режимоутворюючих об'єктів із відповідними обмеженнями у використанні та розпорядженні землею.

На території господарства поширені опідзолені ґрунти, серед

яких виділяються темно-сірі опідзолені різного ступеня змитості ґрунти, чорноземи опідзолені незмиті та їхні змиті відміни, а також чорноземи типові. Для планування і здійснення заходів щодо підвищення родючості земель, близьких за генезисом, виробничими показниками та умовами залягання, за рельєфом на ґрунтовому покриву території землекористування ПСП «Гейсиське» використано 8 агровиробничих груп ґрунтів з переважанням високопродуктивних чорноземних ґрунтів.

На території досліджуваного господарства виділено 5 типів агроландшафтів:

- 1) *пласкорно-рівнинний польовий* (плато, привододільні схили крутістю менше 10, на ріллю максимально припадає 75-80 %);
- 2) *пологово-схилово-улоговинний* (пологі схили крутістю 1-30 з улоговинами без ярів, допустима площа ріллі — не більше 70 %);
- 3) *схило-яружний буферно-смуговий* (водозбірні ділянки на схилах крутістю 3-50, площа ріллі складає 55-60 %);
- 4) *балково-яружний контурно-меліоративний* (балки з береговими ярками, схили крутістю 5-70, на ріллю припадає не більше 30 %);
- 5) *крутосхиловий лісолуговий* (круті схили більше 70, густа мережа ярів і промоїн, площа ріллі — не більше 30 %).

Розроблений проект землеустрою, враховуючи всі виявлені фізико-географічні та господарські умови досліджуваної території, передбачає запровадження в межах агроландшафтного типу землекористування двох сівозмін та запільних ділянок (табл. 2).

Отже, проектом землеустрою сформовано *польову зернопросанну сівозміну* на рівнинних ділянках з переважанням чорноземів типових та чорноземів опідзолених, що складається з 9 полів загальною площею 1618,2 га із середнім розміром поля 179,8 га та запропоновано таке чергування культур:

1. багаторічні трави; 2. озима пшениця; 3. соя; 4. ячмінь; 5. соняшник; 6. кукурудза на силос; 7. озима пшениця; 8. цукровий буряк; 9. кукурудза на зерно; 10. ячмінь з підсівом багаторічних трав.

Кормова травопільна сівозміна організована на рівнинних ділянках та частково на схилах до 3-50 з переважанням чорноземів типових і включає 4 поля загальною площею 197,9 га, середній розмір поля — 49,5 га із таким чергуванням культур: 1. багаторічні трави; 2. багаторічні трави; 3. озима пшениця на зелений корм (поукісна кукурудза на зелений корм); 4. однорічні трави з підсівом багаторічних трав.

Проектом запропоновані комплексні заходи щодо окультурення ґрунтів та відтворення їх родючості в межах агропромислових груп ґрунтів, розташованих на території ПСП «Гейсиське» (табл. 3).

Запроектвані заходи оцінюються в економічному, соціальному та екологічному аспектах. *Економічна ефективність* проекту полягає у створенні організаційно-територіальних умов, що сприяють підвищенню ефективності виробничих процесів у землеробстві й тваринництві. Територіальні властивості землі відображаються на собівартості виробленої продукції в конкретній сівозміні, яка залежить від урожайності, технологічних властивостей землі, контурності угідь тощо.

Соціальна ефективність проекту землеустрою забезпечується створенням і підтриманням повноцінного життєвого середовища, нових робочих місць, покращенням умов праці й життя місцевого населення тощо.

Основним показником *екологічної ефективності* сільськогосподарського землекористування є дотримання бездефіцитного балансу гумусу у родючому шарі ґрунту. Проектом виконано розрахунок балансу гумусу в польовій і кормовій сівозмінах ПСП «Гейсиське» станом на 2011 та 2012 роки. Розрахунок балансу гумусу

Таблиця 3

ЗАХОДИ ЩОДО ВІДТВОРЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ ТЕРИТОРІЇ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ПСП «ГЕЙСИСЬКЕ»

№ п/п	Заходи окультурення	Зміст заходу та його кількісна характеристика	Примітка
<p><i>Чорноземи опідзолені і слабореградовані середньосуглинкові та їх змиті відміни</i> (шифр агропромислової групи 41д, 49д, 51д)</p> <p><i>Чорноземи типові малогумусні та сильнореградовані середньо суглинкові та їх змиті відміни</i> (шифр агропромислової групи 53д, 55д, 56д)</p> <p>Загальна площа 1826,2 га</p>			
1	Культури сівозміни	Придатні під усі зернові, кормові, технічні і овочеві культури.	
2	Способи обробітку ґрунту	Застосовуваний комбінований обробіток — поєднання оранки, плоскорізного чизельного і поверхневого. Для покращення агрофізичних властивостей: своєчасний обробіток ґрунту, насичення сівозміни бобовими травами на схилі землях (агропромислова група 49д, 55д), застосування тільки безполіцевого обробітку. Всі технологічні операції з обробітку сівби, догляду за посівами проводити тільки впродовж схилів або в напрямку близькому до горизонталей.	Глибоку оранку проводять переважно під просапні культури.
3	Підтримуюче вапнування	В зв'язку з наявністю кислотності цих ґрунтів і декальцинацією ґрунту проводити вапнування ґрунтів в першу чергу агропромислових груп 41д, 49д, 51д.	Доза 3 т/га один раз на 10 років.
4	Внесення добрив — органічні добрива — мінеральні добрива	Внесення гною в нормі 12-14 т \ га на 1 га сівозміни для забезпечення бездефіцитного балансу гумусу. Внесення фосфорних і азотних добрив під технічні та овочеві культури. В другу чергу застосовувати калійні добрива.	Внесення стрічковим способом під час посіву або підживлення.

на поточний, 2012 рік, виконаний за показниками запланованої урожайності, тобто використаний принцип отримання бажаного позитивного балансу гумусу в сівозмінах.

У таблиці 4 наведено розрахунок балансу гумусу в ґрунті по полях сівозмін. На основі фактичної урожайності 2011 року отримано позитивний баланс гумусу в 1, 2, 4, 5, 7 і 9 полях. Водночас в частині 3-го поля, а також у 6-му та 8-му, де полезаймаючими культурами були відповідно соя, ячмінь з підсівом багаторічних трав та соняшник, зафіксовано дефіцитний баланс гумусу в межах від 0,22 до 0,48 т/га. Цей факт дає підстави стверджувати, що в цій ланці сівозміни потрібно зробити корекцію в системі удобрення як попередника, так і полезаймаючої культури.

Висновки

Обґрунтовано переваги еколого-ландшафтного землеустрою в системі територіального планування сільськогосподарського землекористування порівняно із звичайними методами землеустрою території, який полягає у кращій відповідності організації території вимогам розвитку економіки й природокористування, до яких відносяться єдність, цілісність, комплексність задач та заходів щодо організації використання й охорони земель, забезпечення узгодженості інтересів через балансові відносини природних й економічних ресурсів, довгострокове збереження системоутворюючих елементів територіального устрою, багатогранність моделей, конструкцій та проектних рішень тощо.

Таблиця 4

РОЗРАХУНОК БАЛАНСУ ГУМУСУ В ҐРУНТАХ ПОЛЬОВОЇ СІВОЗМІНИ ПСП «ГЕЙСИСЬКЕ» станом на 2012 рік

№ поля	Назва домінуючої агропробинної групи ґрунтів та її шифр	Вміст та запас гумусу в орному шарі ґрунту		Полезаймаюча культура	Урожайність (У), т/га	Надходження гумусу						Втрати гумусу			Баланс гумусу (Пг-Вг), т/га	
		%	т/га			Гуміфікація поживно-коренових залишків (П1)			Утворення гумусу з органічних добрив, (П2)			Всього надходження гумусу (Пг = П1+П2), т/га	Мінералізація гумусу (В1), т/га	Втрати гумусу під впливом ерозії (В2), т/га		Всього втрат гумусу (Вг=В1+В2), т/га
						Коефіцієнт накопичення (КН)	Коефіцієнт гуміфікації (КГ)	П1=У*КН*Кг, т/га	Кількість гумусу, що утворилося з органічних добрив	Разом, т/га						
		Підстилковий гній	Інші види ОД													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Чорноземи опідзолені середньо суглинкові (41 д)	3,11	101,075	Цукрові буряки	35,0	0,11	0,10	0,39	2,70	-	2,70	3,09	1,35	0,25	0,60	1,49
				Кукурудза на зерно	8,0	1,30	0,23	2,39	-	-	-	2,39	0,65	0,25	0,90	1,49
2	Чорноземи опідзолені середньо суглинкові(41 д)	2,95	95,88	Ячмінь	4,0	1,60	0,22	1,41	-	-	-	1,41	0,61	0,24	0,85	1,09
3	Чорноземи типові мало гумусні середньо суглинкові (53 д)	3,57	126,38	Озима пшениця	5,5	1,30	0,25	1,79	-	-	-	1,79	0,70	0,29	0,99	0,80
				Ячмінь	4,0	1,60	0,22	1,41	-	-	-	1,41	0,70	0,29	0,99	0,42
4	Чорноземи типові мало гумусні середньо суглинкові (53 д)	3,53	124,96	Озима пшениця	5,5	1,30	0,25	1,79	-	-	-	1,79	0,69	0,28	0,97	0,82
				Багаторічні трави	18,0	1,70	0,25	7,65	-	-	-	7,65	0,43	0,28	0,71	6,94
5	Чорноземи типові мало гумусні середньо суглинкові (53 д)	3,69	130,63	Соняшник	2,5	1,70	0,15	0,64	1,08	-	1,08	1,72	0,72	0,30	1,02	0,70
6	Чорноземи опідзолені середньо суглинкові (41 д)	3,92	127,40	Багаторічні трави	18,0	1,70	0,25	7,65	-	-	-	7,65	0,50	0,31	0,81	6,84
7	Чорноземи опідзолені середньо суглинкові (41 д)	3,61	117,33	Озима пшениця	5,5	1,30	0,25	1,79	-	-	-	1,79	0,75	0,29	1,04	0,75
8	Чорноземи опідзолені середньо суглинкові (41 д)	3,73	121,23	Кукурудза на силос	45,0	0,16	0,15	1,08	2,70	-	2,70	3,78	0,77	0,30	1,07	2,71
9	Чорноземи опідзолені середньо суглинкові (41 д)	3,98	129,35	Соя	2,1	1,3	0,23	0,63	1,08	-	1,08	1,71	0,83	0,32	1,15	0,56

Література

1. Агрохолдинги України [Електронний ресурс] // Канадсько-Український зерновий проект. — Режим доступу : // www.cugpr.com/ua/links/21.html.
2. Бистряков І.К. Методологічні аспекти розвитку земельних відносин в рамках територіальних землекосподарських систем // Матеріали міжнар. наук. конф., м. Київ, 28 жовтня 2010 р. / Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. — С. 13-16.
3. Третяк А.М. Стратегія реформування земельної політики в Україні на сучасному етапі // Землевпоряд. вісн. — 2009. — № 6. — С. 12-21.
4. Третяк А.М. Еколого-ландшафтний землеустрій сільськогосподарських підприємств / А.М. Третяк, В.М. Другак, Р.А. Третяк, Л.А. Гунько. — К. : ЦЗРУ, 2005. — 85 с.
5. Хвесик М.А. Еколого-екологічні проблеми раціонального природокористування в сучасних умовах реформування земельних відносин [Текст] : матеріали наук.-практ. конф. «Земельна реформа в Україні. Сучасний стан та перспективи подальшого вдосконалення земельних відносин» (Київ, 10-13 квіт. 2001 р.). — К. : Знання, 2001. — С. 19-22.
6. WWF. 2012. Living Planet Report 2012. WWF International, Gland, Switzerland.

ANNOTATION

Dorosh Olga Stepanivna. Ecological and economic direction of the territorial planning of agricultural land use.

Key words: land market, natural ecosystems, biodiversity, ecological and landscape reasoning, cultivation of soil, humus balance deficit.

The analysis of the growing consumption of natural resources by human and it's effects on reproduction biodiversity.

The reasoning of benefits of the ecological and landscape land use in the system of spatial planning of agricultural land compared to traditional methods of territory organisation.